

FEE / Eco-Schools Rohelise kooli programm Eestis

Rohelise lipu vahearuanne 2021

Haridusasutuse nimetus	Luunja Lasteaed Midrimaa
Asukoht (aadress)	Uus 3 Luunja Tartumaa 62222
Kodulehe aadress	https://midrimaa.luunja.ee/
Õpilaste / laste arv haridusasutuses	129
Rohelise kooli programmiga liitumise kuu ja aasta	September 2018
Rohelise kooli töörühma (ehk keskkonnatöörühma) juhi nimi, e-posti aadress ja mobiilnumber	Rohelise kooli l/a koordinaator: Lia Raat oppejuht@midrimaa.luunja.ee 53322167 keskkonnatöörühma juht: Tiina Pern 58554564 midrimaalinnud@gmail.com
Vahearuanne esitamise kuupäev	04.05.2021

1. Keskkonnatöörühm

1.1. Keskkonnatöörühma liikmete nimekiri (*nimi ja sidusrühm, s.o. juhtkonna liige, õpetaja, tugitöötaja vms, lapsevanem, õpilane/lasteaialaps*)

Rohelise kooli koordinaator - Lia Raat (juhtkonna liige – õppejuht)

Töögrupi juht õpetaja Tiina Pern,

Liikmed: õpetajad Katrin Metslang, Piia Toom, Jana Šmatov, Triin Lauk, tugiisik Sirli Laksaar, õpetaja assistent Monika Metsoja, majandusjuht Ester Pill.

Kaasatud on lapsevanem Elo Hermann.

Laste nõukogu:

Midrihobud (3-7a): Nora Belov, Loore Pillessaar;

Midrihiired (5-6a): Säde Karin, Grete Kasak;

Midrilinnud (6-7a): Sebastin Kalda, Mikk Russing

Midrikutsud (3-5a): Elisabeth Elming ja Triin Vaher

1.2. Keskkonnatöörühma töö korraldus

Kes valmistab ette koosolekute teemad ning kutsub kokku koosoleku? Kes koosolekud protokollib? Mitu koosolekut toimus 2020/2021? Kuidas saab ülejäänud haridusasutus ja lapsevanemad keskkonnatöörühma otsustest ja tegevustest teada? Kuidas saavad ettepanekuid teha õpilased/lapsed/töötajad, kes ei kuulu keskkonnatöörühma? Lasteaedade puhul selgitada, kuidas kaasatakse lapsi.

Keskkonna töörühm moodustatakse õppeaasta alguses vabatahtlikkuse alusel. Rühma juht ja üks liikmetest on järjepidevuse kandjatena rühmas juba varasematest aastatest. Keskkonnast hoolimine on lasteaia väärtus ja selle kandjaks on kogu lasteaia personal käsitledes seda erinevast vaatenurgast. Selleks aastaks valitud fookusteemadega tegelesid lasteaia ka kõik teised töögrupid. Õppeaasta algul, kui töörühmad olid moodustatud, kutsus kõikide töörühmade esimese koosoleku kokku lasteaia juhtkond, et näidata töögrupi tegevuse seost lasteaia tegevuskava põhimõtete ja eesmärkidega ning arutleda grupi tegevuskava üle. Õppeaasta jooksul kutsus töörühma kokku selle juht kas rühma enda tegevuskava vajadustest või lasteaia juhtkonna ettepanekul (lasteaia üldisemad tegevused, mis vajavad töörühmade arvamust). Koosoleku protokollija lepatakse kokku koosoleku alguses. Sel aastal olid Rohelise kooli fookusteemad ära jagatud erinevate töögruppide vahel (vt p 2.2), kellel toimusid enda koosolekud. Lühemaid infominateid või tegevuste läbiviimisega seonduvaid koosolekuid ei protokollita. 2020/21 õppeaastal toimus keskkonna töörühmal (apr seisuga) 4 koosolekut, lisaks tervise- ja väärtuste töögruppide koosolekud ja ped koosolek (õppejuht tutvustab põhjalikult õppematerjali „Amanda ja maailm“ ja lapsevanem E. Hermanni kaasosalemisel ning meie lasteaia lastega testitud „Peipsi järve mängu“).

Keskkonna töörühma otsustest teavitame lasteaia töötajaid ja lapsevanemaid lasteaedade internetipõhise keskkonna Eliis vahendusel. Lapsevanematele saadame infot tegevustest, lisaks silmaringi laiendamiseks ja väärtushoiakute kujundamiseks materjali Eliisi sõnumitena (näiteks: „Teeme Ära 2+2 talgupäev oma kodus; vaimse tervise toetamiseks materjale; lindude talvine toitmine, digiprügi, seemnete kasulikkusest meie toidulaua jne) . Tegevused on kantud ka Eliisi kalendrisse. Toimunud üritustest panevad Eliisi päevasündmustena fotosid õpetajad, õueala ideedepank asub Eliisi fotode kaustas kõikidele vaatamiseks ja täiendamiseks. Eliisi dokumentides on nii töötajatele kui ka lapsevanematele tutvumiseks ja järgimiseks näiteks õueala reeglid, piirkonnad, põhimõtted. Töörühma protokollid saadame töötajatele Eliisi sõnumitena manuses. Oma tegevustest uudiseid jagame lasteaia kodulehel (näiteks: sept „Midrid väisavad Tartumaa talusid ja looduskeskusi“, „Tervisenädala toidutegu“, okt „Tulest targem“, dets „Jõululaud metsloomadele“, „Taaskasutus on hinnas“, jaan „Linnuretked Luunjas“, veebr „Täna on rahvusvaheline 112 päev“, märts „Kevad!!!“, aprill „Maa päev, tuuleristipäev – teeme ära 2021“), lisaks on seal ka info Rohelise kooli kohta üldisemalt, koosolekute protokollid jmt. Drives on kõikidele töötajatele nähtav lasteaia töögraafik, millele on lingitud õueala reeglid, lasteaia tegevuskava, töögruppide tööplaanid, mida õppeaasta jooksul pidevalt täiendatakse ning korrigeeritakse. Õnnestunud tegevusi jagame Rohelise kooli FB grupis. Lisaks kajastame oma põhimõtteid ning väärtustest tulenevaid tegevusi Luunja valla ajalehes Kodu Uudised, mis postitatakse kõikidesse valla kodude postkastidesse ning asutustesse. Lasteaia õuealale paigaldasime stendid, kuhu Rohelise kooliga seonduvat paneme nii töötajatele kui ka lapsevanematele, kes seoses covidiga hoonesse ei pääse. Näiteks jagasime sügisel infot ja mõtlemapanevaid fakte esemete tootmisjärgedest jäätmetekke vähendamise nädalal, talvel kutsusime peresid stendil taaskasutusele (kingikottide ja helkurite kogumine), kevadel Teeme Ära 2+2 talgutele jne. Infostend on ka suurte midride töötoas, seal olemas info töörühmade koosolekute kohta jm päevakajaline.

Nii lapsevanemad kui ka teised töötajad saavad oma arvamust avaldada ja ettepanekuid teha igapäevaselt suuliselt, omaalgatuslikult või vastuskirjaga Eliisi sõnumitele. Kuna kõik lasteaia töötajad kuuluvad omal valikul mingisse töögruppi, siis on alati võimalus ka selle kaudu /grupi koosolekud) teemades kaasa rääkida, ettepanekuid teha. Rühma meeskonnad on tihedas koostöös ja saavad nii üksteisele infot jagada, olles ise erinevates töögruppides.

Laste arvamus jõuab täiskasvanuteni läbi laste nõukogu. Sinna kuulub igast (4-st) aiarühmast vähemalt 2 last, kes osalevad koosolekutel. Laste nõukogu juhib keskkonna töörühma juht õpetaja Tiina Pern. Rühmas toimub ka lastevaheline infovahetus, kus pärast koosolekut räägitakse teistele lastele, mida kuuldi ja tehti. Laste nõukogu koosolekud protokollitakse ning need on nähtavad lasteaia kodulehel, infot näitame ka lasteaia kodulehe uudistes ja õuealal infostendidel.

Rühmades algavad päevad hommikuringidega, kus ühiselt arutatakse lasteaia või laiemalt ka Eesti aktuaalseid teemasid ning nii jõuavad kõikide laste mõtted läbi õpetajate töörühmadesse. Lasteaed töötab projektõppe põhimõttel seega kaasatakse rühmade projektide planeerimisse lapsed, kasutades ideekaarte (nähtaval rühmades). Täiskasvanute poolt (arvestades laste soove ja huvisid) on loodud lastele tegutsemist arendav loovust ning erinevaid huvisid toetav keskkond nii rühmades kui ka õues, kus lapsed on kaasatud erinevatesse tegevustesse. Sel aastal on toimunud ka sügisene ja talvine looduse- ja tervisenädal, mille planeerimisse kaasasime kõik töörühmad ning mille tegevustes osalesid kõikide rühmade lapsed, kaasatud olid ka pered ning koostööpartnerid.

Mida peate keskkonnatöörühma suurimaks saavutuseks oma kooli/lasteaia keskkonnateadlikumalt tegutsema suunamisel 2020/2021?

Laste ja töötajate õues olemise aeg on suurenenud, õuetegevused on mitmekesisunud, õueala kasutasime uudsetel eesmärkidel.

- Õues laste vastuvõtmine ja kojusaatmine (selle idee toetamine mõtteviisis kuni töötajate töötervishoiust lähtuvate riiete soetamine (joped, vihmakeebid)- kuidas see toetab, kui me oleme tervemad- see keskkonnasõbralikum näitaja;
- Õues toimusid üle-lasteaialised üritused: suvel lõpupidu, sügisel lasteaia juubeliaktus, teatrid, töötoad (mis varasemalt olid saalis);
- Õues leppisime kokku mõistlikud reeglid ja paranesid tegutsemistingimused – lisandus kogu õueala valgustus ja laste mänguvahendite tarvis avariilulid, kust laps saab ise valida ja tagasi panna (varasemalt kuuris, kuhu koos õpetajaga tohtis minna)

Link keskkonnatöörühma koosolekute protokollidele: <https://midrimaa.lununja.ee/roheline-kool/>

2. Programmi tegevused ja teavitamine

2.1. Palun kirjeldage, kuidas viisite 2020/21 õppeaastal keskkonnaülevaatus läbi. Millised erinevused olid ülevaatus läbiviimises ja tulemustes eelmise aastaga võrreldes?

Luunja Lasteaed Midrmaa tegutseb viimast aastat lasteaia hoones, mis ehitati 1985. aastal. Vana hoonega seonduvalt ei panustanud me sel aastal keskkonna ülevaatusesse, et parendada/täiustada/arendada olemasolevat olukorda hoones.

- Vaatasime üle keskkonna kriteeriumid kolmeks aastaks seatud olemasolevas lasteaia turvalisuse ja säästlikkuse tegevuskavas 2019-2021. Väga paljud sealsed kriteeriumid suutsime täita või parendada eelmistel õppeaastatel. Loomulikult olid sel aastal jätkuvalt tähelepanu all kõik turvalisusega seonduvad kriteeriumid. Ka oli fookus vaimsele tervisele.
- Põhjalik keskkonna ülevaatus toimus seoses lasteaia renoveerimisprojektiga koostöös Luunja vallavalitsusega. 2020 aasta suvel, sügisel tegelesime lasteaia renoveerimisprojekti andmete kogumisega. Koostasime renoveerimisprojekti põhjenduse, kus tõime välja ja analüüsisime soojustamist, küttesüsteeme, ventilatsiooni, jahutamissüsteeme jm. Kohapeal on ülevaatus teostanud nii Luunja vallavalitsuse kui ka projekterimisfirma esindajad. Majale tehti kõikide tehniliste näitaja audit Termopilt projekterimisfirma poolt ning koostasime omalt poolt 5-e aasta keskkonnanäitajate statistika.
- Toimunud on lasteaia õueala keskkonna ülevaatus ja grupitöödena kogu personal arvukad arutelud. Nende tulemusena on valminud meie visioon lasteaia uuest õuealast, parkimisest, majandusõuest. Kõik see on esitatud projekterijale õueala renoveerimisprojekti koostamiseks. Protsess jätkub.
- Lapsi kaasasime sel aastal teemas “Mida sulle meeldib teha koos õpetajaga?”. Sealt saime infot ka tegetsemiskeskonna kujundamiseks.
- Sel aastal lisandus Luunja Lasteaed Midrimaa Kavastus asuva uue rühma keskkonna ülevaatus ja selle tulemusena teostasime ka koheselt parendustööd. Toimunud juhtkonna arutelud rühma meeskonnaga keskkonna tingimuste hindamiseks ja parendamiseks (temperatuuri mõõtmine/kaardistamine rühmas, trepikojad, soojustus, ruumide otstarve – muutused, panipaigad, pesu kuivatamine (lahendus – ostetud pesukuivati), turvalisus (paigaldatud videovalve) jne). Hetkel alustatud remonttöödega trepikojas. Toimunud on personali, kohaliku kogukonna, lapsevanemate ja Luunja valla esindajatega koostöös koosolekud laste tegetsemiskeskonna parendamiseks õuealal. Talvel lahendasime valgustuse probleemi, kaasasime noortekeskuse jõulutare kujundamisse õuealal, kevadel tuulekaitseks heki korrastamine, õuealale kiigud, läbi on räägitud, kokku lepitud ja kirja pandud on õueala reeglid. Suuremad tööd teostatakse õuealal mais. Vallaga koostöös on paika pandud ka kaugemad eesmärgid.

Link keskkonnaülevaatus küsimustele: <https://midrimaa.luunja.ee/roheline-kool/>

Lasteaia keskkonna ülevaatus renoveerimisprojektiks koos põhjendustega ja meie nägemus uue õueala olulistest piirkondadest on vahearuandega kaasas manuses. Seda töömaterjali me lasteaia kodulehel jm avalikustada ei soovi.

Link ressursikulu analüüsile: <https://midrimaa.luunja.ee/roheline-kool/>

2.2. Milliseid programmi teemasid käsitlesite põhjalikult? Kuidas nende teemadega tegelesite?

Selle õppeaasta fookusteemad olid:

- Elurikkus ja loodus
- Õueala
- Prügi ja jäätmed
- Toit
- Tervis ja heaolu

Teemadega tegelemine ja tegevuste koordineerimise jagasime ära kõikide lasteaia selle aasta töögruppide vahel. Keskkonna töögrupp tegeles enamuses teemadega „Elurikkus ja loodus“ ja „Prügi ja jäätmed“ ja „Õueala“, tervise töögrupp tegeles teemadega „Toit“ ja „Tervis ja heaolu“, väärtuste töögrupi teema oli ka „Tervis ja heaolu“. Kuna aga teemad olid niivõrd lõimitud, siis eesmärgistati tegevusi oma töögrupi suunast lähtuvalt ja samaaegselt arutati tegevuskava kõikides töögruppides. Lisaks oli lasteaias ka digi-töögrupp, kes liitus oma valdkonnast lähtuvalt ning toetas mitmeid tegevusi.

Elurikkus ja loodus

- Rühmade projektid, kus on käsitletud valdavalt just loodusega seotud temaatikat (laste huvide, ühiskonna fookusteemade ja õppekava eesmärkide lõiminguna). Näiteid: rühm Midrijänkud „Kes nurrub?, „Putukate samamaailm“, Midritriinud „Emajõgi süüa annab ja kõik suured laevad kannab“, Midrimõmmid „Minu viis väikest sõrme mullas“, Midrihiired „Kurgid sulle, raha mulle!“, „Tere, kevad“, Midrilinnud „Kevadel on meeled ja tunded“. Rühmade teistes projektides on alati loodusega seotud eesmärgid valdkonnas Mina ja keskkond.
- Sel õppeaastal toimus sügisene tervise- ja loodusenädal „Meie väärtused“, mille raames lapsed külastasid PRIA projekti tegevusena erinevaid talusid, kus tutvusid eluslooduse (taimed ja koduloomad) ja tervisliku toidu tootmisega (Kaspri talu, Võnnu Mahetalu, Märja farm, Sofi talu). Toimus seljakotipäev midri maskottidega Luunjas. Talvise tervise- ja loodusenädala teema oli „Linnuretked Luunjas“, kus lapsed tutvusid paigalindudega, valmistasid linnutoitu, valisid õpperajal vaatlemiseks ühe linnuliigi, uurisime lindude kohta infot raamatutest, videotest, kaasasime pered lindude toidumajade meisterdamisse ja talvisesse toitmisel (fotod tagasisideks). Vanemad rühmad osalesid ka lastega talvise aialinnuvaatluses. Teavitasime ka peresid, kutsusime osalema.
- KIK-i projektis ühendasime väärtused elusloodusega ning tutvusime sipelgate, kui ühiseluliste putukate elu-oluga, kandes nende suhtlemise (tööjaotuse, korralduse) üle inimeste maailma. Toimusid õppeprogrammid (5)6-7a lastele „See lummas sipelgariik“ ja „Putukad mutukad“
- Vastlapäeval tutvusime ja ratsutasime ponidega õuealal.
- Talvel, 2021. aasta alguses valisid rühmad endile oma rühma vanusest, eripärast ja soovidest Luunja ümbruses õuesõpperaja. Kogusime ja töötasime läbi erinevat selle teemalist kirjandust. Keskkonna töörühma juht tutvustas kolleegidele oma õpperaja kogemust. Õpperajal käivad rühmad regulaarselt, dokumenteeritakse, viiakse läbi erinevaid tegevusi, jälgitakse muutusi looduses. Õppeaasta lõpus teeme kokkuvõtte, tehtust analüüsi – kuidas parendada, mis vajab muutmist pärast lasteaia renoveerimist, kui saabume asenduspinnalt Luunjasse tagasi (Luunja õpperaja arendus jääb 1a ootele).
- Rühmad tegutsevad oma peenrakastidega sel kevadel edasi: seemnete külvamine, taimede istutamine, nende eest hoolitsemine. Hetkel kõikide rühmade akendel erinevate taimede kasvatamine, eksperimenteerimine koos lastega.
- 5a Midrikutsude rühm osales Räpina aianduskooli kurgiprojektis. Seemnest kasvatatud kurgitaimedelt on saadud juba mitu kurki, millest lapsed ise ka endile salatit on teinud.

- Koolieelikute rühma eestvedamisel kasvatati õuel kõrviitsaid, neid toodi lasteaeda sügisel kodudest ka juurde, maitsti, õuealal toimusid kõrviitsamängud, lisaks meisterdamised jmt tegevused.
- Keskkonna töörühma juhi Tiina Perni eestvedamisel toimus traditsiooniline karjalaskepäeva tähistamine lasteaia õuealal, kus lapsed läbi muusika ja mängude karjatamisest ning lehmast teadmisi said.
- Koolieelikud tutvusid põhjalikumalt ravimtaimedega, korjasid neid, tegid ise talvel teed ja kinkisid jõuludeks sõpradele.
- Aiariühmad käisid talvel koostöös kohalike jahimeestega metsas, tutvuti metsloomade elu-oluga, söödakohtadega, viidi sinna kodudega koostöös kogutud toitu, pärast uuriti videokaamera salvestisi söömas käinud loomadest.
- Projekti “Tere, kevad!” vaatlustes osalesid Midrilindude, -hiirte ja –hobude rühmade lapsed.
- VVV matkamängus osalevad osalesid Midrilinnud, -hiired ja –hobud.
- Vanemad rühmad osalevad ka Aasta linna joonistusvõistlusel “Kuldnokk” ja Lasteekraani fantaasia võistluses KEVAD, rahvusvahelisel kalade joonistusvõistlusel Fish Art Contest.
- Õpetajate teadmiste pagasi suurendasime koolitustel osalemisega (Tartu Dendropargi seminar, aasta loom õppetegevustes jne).

Õueala.

- Õppeaasta alguses tegime põhjaliku õueala ülevaatuseni turvalisuse kui ka laste mänguvõimaluste arengu seisukohalt. Tervise töögrupi juhi eestvedamisel kordasime üle ning täiendasime üldisemaid õueala reegleid (täiskasvanu tööjuhhis õuel), lisaks tõime välja atraktsioonide kasutamise kokkulepped ning jagasime õueala mõttelisteks piirkondadeks. Igal piirkonnal on oma nn peremeesrühm – st õues oleku ajal paikneb iga õpetaja oma piirkonnas ning suunab/juhendab/jälgib turvalisust kõikide laste puhul, kes sinna mängima lähevad. Et tuua juurde värskeid ideid, toimub igal kuul piirkonna vahetus kellaosuti liikumise suunas. Aprillis kutsus lasteaia juhtkond kõikide rühmade töötajaid üles teostama praktiliselt üht lihtsat toredat ideed lastele tegutsemisvõimaluste täiendamiseks, mai alguses toimub uute tegevuste mängupäev.
- Igal rühmal on õuealal oma peenrakast, kuhu hetkel rühmades taimi ette kasvatatakse, ühe rühma õpetajad on eesmärgiks võtnud lasteaia aiandis toimetamise juhendamise.
- Aiandis on eksperimenteerimiseks 3 erinevat kompostrit. Jagasime infot nii vanematele kui ka töötajatele komposteerimisest. Uurime elurikkust lapikesel niitmata alal.
- Sel aastal sai parandatud õueala valgustus, mis võimaldas talvisel pimedal ajal lastel õues viibida.
- Maa päeval toimus õueala kevadine korrastamine. Keskkonna maskott Kasti-Kati eestvedamisel ühismäng inimese mõjust keskkonnale.
- Lasteaia direktori eestvedamisel on koostatud ja täieneb õueala ideede fotopank. Kuna lasteaiaiga ühines sel sügisel Luunja valla Kavastu piirkonna üks lasteaiarühm, siis oleme palju tegelenud selle rühma õueala täiendamisega. Jõuluajal kujundasime koostöös kohaliku noortekeskusega lasteaialastele toreda jõulutare, kevadel valis ka seal iga töötaja idee, mille teostamise korraldas. Nii on kevadeks rühma koka eestvedamisel õuealale loodud peenrakastid (taaskasutus), mille küljed lapsed maalivad. Plaanis on õuealale kujundada (säätlikult, väheste väljaminekutega) tegevusseinad, torusüsteem, lapsekõrgune ämbritega kaal, liivakastile päikesekaitseks ja puhtuse hoidmiseks kate. Mõte on mitmekesistada õueala reljeefi ning kujundada sinna kungas otsime lahendusi vihmavee kogumiseks ja komposteerimiseks.

- Kuna Midrimaa lasteaia hoone koos õuealaga läheb 2021 sügisest renoveerimisele, siis panustasime põhjalikult uue õueala kujundamisse. Aruteludesse oli kaasatud kogu pedagoogiline personal, Eesti covid1 olukorrast tingitult toimusid grupiarutelud zoomi keskkonnas ning valmis töötajate nägemus Midrimaa õuealast, märksõnadeks mitte ostetud atraktsioonid, vaid looduslähedus, naturaalsus, mitmekesisus... olulisimad tegevuskeskused: maastik (künnad, nõod) erinevate liikumisviisidega, elusloodus (aiand, kasvuhuone, koht elusloomadele – kanad?), talumäng, loov ja rollimängude linnak, liiklus, jalgrattavõimalus, piknikuala, õuesõppemaja, Tarzani rada (jääb).
- Tervisejuhi ja juhtkonna eestvedamisel said rühma töötajad endile sobivad mugavad õues tegutsemise riided (eelarvesse planeeritult).
- Sel aastal viisime oma suured ühispeod ning tegemised õuealale. Jõuluajal kujundasime õuesõppemajast jõulutare, kus toimus nii adventiaja alustamine, 17 hommikul kompimismäng, kui ka mitmete rühmade jõulupeod. Lasteaia juubeliüritused toimusid õuealal nii koos külalistega kui ka lapsevanematega. Õuealal võtsime vastu nii teatreid kui ka klouni. Õuealal toimus päästeametiga õppeprogramm Tulest targem, õenduspraktikandi aevastamise koolitus ning kõikide rühmade pildistamine (kasutades looduse kauneid võimalusi).
- Õuealale vanamatele ja töötajatele infostendi loomine (laste nõukogu tööd, nähtamatud jäätmed, lindude talvine toitmine, kasutatud kinkekottide kogumiskampaania, 1. mai teeme ära 2+2 talgute üleskutse jm).
- Oma praeguseid kitsaskohti püüame arvestada ja parendada uue õuealal kujundamisel (meil on võimalus teha ettepanekuid, käivad arutelud projekterijaga). Tulisteks teemadeks näiteks vesi, valgustus, parkimine, suurte puude säilitamine, tervete atraktsioonide säästlik taaskasutamine jne.

Prügi ja jäätmed.

- Rühmades prügi sorteerimise ja kogumise ülevaatus.
- Novembris üle-euroopalise jäätmetekke vähendamise nädalal osalemine - taaskasutus, meisterdused rühmades. Kasti-Kati infostend töötajatele(arutelud) ja vanematele õues (nähtamatud jäätmed)
- Jõulutare ja sünnipäevatelgi kujundamine taaskasutamise põhimõtetel (põhupallid, adventikalender vanadest postkaartidest, põhupäkapikud kangajääkidest, jõuluhted taaskasutusena jne)
- Digikoristusnädal - töötajatele digikoristuse mõiste ja sisu tutvustamine, igapäevaks endale individuaalse ülesande püstitamine ja selle täitmine. Lasteaiasisese kokkuvõtte tegemine.
- Pakendite jm jääkmaterjali kasutamine rühmades taaskasutusena: suured ehitised (koopad, krokodill, jänessed, lumeinimene, väravad jmt) taimede külvamine ja istutamine piimapakenditesse jmt.
- Pakendikeskuse üle-eestiline kampaania “Kingikott uuele ringile” - peredega koostöös kogusime 222 kingikotti
- Taaskasutusena helkurjääkidest uute kujundite loomine ja õuealale helkurmängu tegemine taskulampidega orienteerumiseks.
- Maa päeval õueala korrastamine laste ja töötajate koostöös. Kogutud prügi sorteerimine. Looduslike materjalide (taas)kasutamine tunnetusrajal. Probleem: liiga suure koguse kulu, lehtede ja okste komposteerimise võimalust kohapeal pole. Arutelu.
- Rühmade õpperajal (Luunja alevi) tähelepanelik liikumine, vaatlused ja arutelu keskkonna puhtuse ja prügi teemadel (järjepidevalt)
- Kohalike elanike kaasamine lasteaia toidujäätmete kasutamisse – leidsime pere, kes meie toidujäätmed viib/loomadele kasutab;
- Arutelud menüü teemadel toidujäätmete vähendamiseks. Rühma meeskondade selgitustöö, toidu propageerimine lastele.

Tervis ja heaolu.

- Suureneb õuesoleku aeg nii personalil kui ka lastel: lapsi võetakse hommikul vastu ja saadetakse õhtul koju õues, rühmade õuesõppe aeg on veidi suurenenud. Lisaks: vt seost õuealaga.
- Põhimõtte igapäevane järgimine: lapsed õpivad läbi liikumise, mängu katsetades, avastades, proovides – tervise seisukohalt lastele loomuomases tegevuses.
- Tervise teema (nii füüsiline kui ka vaimne, väärtused) on igapäevaselt rühmade projektidesse lõimitud. Mõne rühma projekt on ka lausa sellele teemale üles ehitatud: Midrikutsudel „Mina ise“, Midrikiisudel „Kas kuuled, näed, tunned?“, „Superkangelane ei karda ohte?“, Midritriinud „Sõbrad“. Fookuses on sotsiaalsete, enesekohaste oskuste kujundamine, mis tagavad sõbraliku ja tegutsemismõnu pakkuva keskkonna rühmas. Ennetavate tegevustena kasutavad kõik rühmad ka „Kiusamisest vabaks“ või „Samm-Sammult“ õppeprogramme.
- Sügise tervisenädala raames toimus lastele koostöös kohaliku Luunja Vabatahtliku Jõepäästega veeohutuse õpituba;
- Koostöös Päästeametiga koolieelikute õppeprogramm Tulest targem“ õues.
- Õenduspraktikandi aevastamise koolitus MLI rühma lastele (film, praktiline pitsimäng, viktoriin ja tunnistused).
- Koolieelikud osalesid Limpa suusakoolis.
- Toimunud lasteaia sisesed arutelud ja kokkulepped, perede nõustamine ja teavitamine seoses covidisse nakatumise vältimiseks.
- Vaimse tervise ja heaoluga tegeleb nii tervisejuht koos tervise töögrupi kui ka väärtuste töögrupp:
Analüüsisime koostöös ja põhjalikult oma väärtuste arengut ning hetkeseisu, mis on vaimse heaolu aluseks ning esitasime oma töö TÜ Eetikakeskusele. Meid tunnustati tiitliga „Hea lasteaia edendaja 2020“ (tunnustades järjepidevust ja koostööd).
- Vaimse heaolu tagamiseks oleme loonud tööriista – väärtusraamatu (2019-20) <https://midrimaa.luunja.ee/midrimaal-on-vaartusjuttude-raamat/>, mille sisu praktiseerimiseks oleme välja mõelnud üle 100 väärtusmängu, sel aastal toimus nende läbimängimine ning kohandamine.
- Toimusid tervise- ja loodusenädala tegevused kõikidele rühmadele, näiteks sügisel oli peateema „Meie väärtused“
- Tervist edendavate lasteaedade võrgustiku tegevustes osalemine (koolitused, infomaterjalid jm).
- Liikumisingid personalile regulaarselt aasta jooksul 1 kord nädalas.
- Südamessammud Veneetsiasse- kevadine sammulugemis- üleskutse personalile. Teekonna jälgimine ja tutvumine kohalike oludega.
- Keskkonna ülevaatus rühmades tervise ja istumise seisukohalt (toolid).
- Turvalisus väljaspool õueala – helkurvestide ülevaatus, säästlikkuse põhimõttel parandamine, nõopide lisamine.
- Uute liikumist õhutavate- soodustavate vahendite tutvustamine ja kasutuselevõtt.
- Luunja valla kriisijuhtimise koolitusel osalemine (juhtkond, tervisejuht).
- Personali tervisekontroll töötervishoiu arsti juures (8 inimest). Töötajate haigestumine sel aastal vähenes (haiguslehel olevate päevade arvude võrdlus), tegelesime nii covidiga kui ka vaktsineerimisega (teadusele põhineva info jagamine).
- Statistika kinnitas, et lapsed olid sel aastal tunduvalt tervemad (võrdlesime selle ja eelmise õppeaasta vastavaid arvilisi näitajaid (nov, dets, jaan.)
- Töötajate tervise hoidmiseks ja säilitamiseks õigete õueriiete eelarvepõhine muretsemine.

- Üleskutse lastevanematele ja personalile -Loodusmaja veebikoolitus “Ohtlikud ained koduses majapidamises”
- Töötajate vaimse heaolu hoidmiseks toimus sügisel ühine matkapäev Age orgu, Emajõe lodjakoja külastus ning töötoad ja talvel õhtune tõukekelgumatk Taevaskojas.
- Sel aastal tundsid töötajad puudust kontaktsest tööviisist, suhtlemisest, keeruline oli jagada end töö ja pere vahel (kui oma lapsed distantsõppel). Jagasime linke veebilehelt peaasi.ee, sots ministeeriumi soovitusi, vaatasime üle tööaja ning-sisu, suhtlesime regulaarselt zoomi teel. Õppeaasta alguses ja ka keskel oli teemaks üksteist toetava, koostöösse minevate rühmameeskondade moodustamine – rühma vaimne positiivne keskkonda on selle hea toimimise alus.
- Rühmades vaimselt rahuliku ja tasakaaluka tegevuskeskkonna hoidmiseks, erisuste kaardistamiseks ning tegevusplaani väljatöötamiseks toimusid rühmade, tugispetsialistide ja juhtkonna ümarlauad. Arengukohta näeme ennastjuhtivate õpetajate, kes on motiveeritud ja sallivad erisuste suhtes, koolitamine ning toetamine, lisaks tugisüsteemi täiustamine. Tegelesime uue eripedagoogi liitmisega rühmade toetamiseks, tugiiskute rakendamise ja eriliste lastega tegutsemise.

Toit.

- Seemnepurkide kasutamise taaselustamine rühmades toidu mitmekesistamiseks.
- Koostöös Tartu Kutsehariduskeskusega laste töötoa „Eestimaised moodsad maitset“ läbiviimine – hummuse valmistamine, erinevate hummuste degusteerimine (lapsed, töötajad, vanemad).
- Teadlik lasteaias menüü arendus, analüüs ja ettepanekud toitumishooldajate R. Õigemeele poolt. Arutelud, järeldused, parentustegevuste planeerimine.
- Rühmade projektides on planeeritud ja viiakse järjepidevalt läbi erinevate toitade valmistamist koos lastega (salatid, smuutid, tervislikud küpsetised jne) . Laste endi poolt tehtud toitu süüakse meelsamini ning nii tekib vähem ka toidujäätmeid.
- Arutluse all on jätkuvalt täiskasvanu eeskujul söömisel (probleemiks, et mitmed töötajad ei söö ise lasteaiatoitu) ning järjepidev toidu propageerimine, „sööma meelitamine“. Oluliseks peame lapsevanemate teadlikkuse tõstmist, eriti meie uues rühmas. Kõik need meetmed aitavad kaasa tervise hoidmisele ning toidujäätmete vähendamisele.

Link keskkonnablogile või kodulehe rubriigile, kus kirjeldate läbiviidud tegevusi:

<https://midrimaa.luunja.ee/blog-right-sidebar/>

Link keskkonnategevuskavale: <https://midrimaa.luunja.ee/roheline-kool/>

2.3. Milliseid oma kooli/lasteaia 2020/2021 keskkonnategevusi/tulemusi peate kolmeks kõige suuremaks õnnestumiseks? Palun põhjendage, miks valisite just need tegevused/tulemused parimateks.

Läbi mitmete aastate pikkuse probleemi tõstatamise, keskkonnatingimuste kaardistamise, näitajate dokumenteerimise ja põhjenduste rahuldati taotlus lasteaia renoveerimisprojektiks 540000 euri suurust toetuse saamiseks, mis hilisemas perspektiivis annab aastas 13 000 euri küttekulude kokkuhoiuks.

Õueala aiandi ja peenrakastide arendus:

- Peenrakastid (igal rühmal) – laps näeb ja saab osa protsessist seemnest- saagini - toiduni.
- Kompostrid – laps kogeb, et igapäevastest jäätmetest tekib muld, mida saab taas kasutada.

Rühmade lõimitud õuetegevused - väärtuspõhisus, (keskkonna-, tervise-)teadlikkuse suurenemine - palju matkatakse ja avastatakse ilma väljaspool meie õueala (õuesõpperaja tegevused Luunja ümbruses, liikumispäev Roosiaias, koostöös paikkonna jahimeestega talvine loomade söödakoha külastamine).

2.4. Kirjeldage lühidalt, mida tegite võimalikult ulatuslikuks kaasamiseks ja teavitamiseks. (Kuidas olid keskkonnategevustesse kaasatud teised koolipere (lasteaia pere) liikmed peale keskkonnatöörühma? Kui teil õnnestus oma keskkonnategevusi tutvustada meedias, siis palume linki artiklile, videole või saatelõigule. Kas ja kui sageli tutvustasite oma keskkonnategusi Facebook Rohelise kooli grupis?)

Teised lasteaia töötajad olid kaasatud keskkonna tegevustesse enamjaolt läbi töögruppide. Kuna Rohelise kooli teemad olid ära jagatud töögruppide vahel ja kõik töötajad kuulusid mingisse töögruppi, olid nad lähtuvalt nende grupi teemast tegevustesse ka kaasatud (vt punkt 1.2).

Kuna tulemuslikult jätkuvad ka meie traditsioonilised looduse- ja tervisenädalad (4 korda aastas, 10. aasta), siis need on heaks näiteks kogu lasteaia kaasamiseks: Nädala eesmärgistamisest ja planeerimisest võtavad osa töögruppide juhid, kindlasti iga rühma esindaja ning juhtkonna liige. Nädala eripalgetes tegevustes osalevad kõikide rühmade lapsed lähtuvalt oma oskustest ja võimalustest.

Kuna keskkonnast hoolimine on ühtlasi ka lasteaia kokkulepitud väärtus, siis läbivad need põhimõtted kõiki meie tegevusi (ka rühmade projektide planeerimisel ja tegevuste läbiviimisel igapäevaselt).

Keskkonna tegevusi oleme kajastanud Luunja valla ajalehes Kodu Uudised: [Midrimaa hoiab ja hoolib](#) (jaan), „[ÕUE – õnnelikult, usinalt, energiliselt](#)“ (dets), „[Algas Midrijutt](#)“ (sept), „[Roheline Midrimaa](#)“ (juuni) ja [Õpetajate Lehes](#) „[Teistmoodi jõulud ja õuepeod](#)“ (18.12.20). Lisaks on meie teisteski Kodu uudiste artiklites näha, kuidas tegevustesse on lõimitud roheline kooli teemad: näiteks „[Distantsõpe Midrimaa moodi ehk lasteaia ja kodu](#)“ aprillis (taimede kasvatamine ja toidutegu); „[Ratsutamine ja pikad linad](#)“ märtsis (õuetegevused ja tutvumine ponidega) jne.

Ka Rohelise kooli Facebooki grupis jagame oma tegemisi, seda teevad erinevate rühmade õpetajad (Katrin Metslang, Triin Lauk, Raili Eller), kui nende rühma projekti teemast lähtuv tegevusse on lõimitud keskkonnateemad, keskkonna töögrupp (Tiina Pern) ja õppejuht (Lia Raat) näidates tervet lasteaeda hõlmavaid tegevusi. Mõned näited: Räpina Aianduskooli Midrikutsude rühma kurgiprojektist (apr), Maa päevast (apr), Midrimõmmide rühma laste kevadtööde projektist „[Minu 5 väikest sõrme mullas](#)“ (apr), ponisõidust (veebr), õuetegevustest vastlapäeval (veebr), talvistest aialindudest (jaan), õuejõuludest (dets), metsloomade toidulauast (dets), kingikottide kogumisest (dets), Midrilindude rühma ravimtaimeteost (dets), kõrvitsate kasvatamisest (nov), Midrihiirte projektist „[Kurgid sulle- raha mulle](#)“ (nov).

Lasteaia õppejuht ja keskkonnategevuse koordinaator osales ka Luunja valla loodava tervisenõukogu ning volikogu tervise- ja sotsiaalkomisjoni arendusseminaril „[Luunja rahva heaolu – valdkondade ülene koostöö](#)“, viies sinna meie lasteaia põhimõtted ning andes panuse valla eesmärkide ning tegevuskava väljatöötamisele (Rohelise kooli teema tervis ja heaolu). Seda kajastas kohalik ajaleht [septembris](#).

Keskkonna töögruppi liikmed on osalenud mitmetel Rohelise kooli koolitustel ja jaganud teistele lasteaia õpetajatele ped koosolekul infot kuuldust. Näiteks tutvustas oktoobris õppejuht Lia Raat põhjalikult peale vastavat koolitust põhjalikult õppematerjali „[Amanda ja maailm](#)“.

Töögrupid teevad pedagoogilisel nõupidamisel ülevaate tehtust ning informeerivad edaspidistest plaanidest. Näiteks on see nähtav 29. 09 20 pedagoogilise koosoleku protokollist.

Lisaks toimub õpetajate parimate praktikate kogemusjagamine. Nii näiteks tutvustas märtsis õpetaja Tiina Pern Power Pointi esitluse toel oma rühma õpperada ja selle tegevusi.

Lasteaial on aastatega välja kujunenud keskkonna-maskott Kasti-Kati, keda lapsed väga hästi tunnevad ning kes rühmadesse keskkonnateemalisi sõnumeid viib, lastega üritustel tegutseb. Tema kaasab lapsi erinevatel teemadel, kutsub üles tegutsema, näitab ette ning informeerib ka õpetajaid. Lastel on kujunenud kindel seos selle tegelaskuju ja keskkonna teemade vahel.

Palun kirjeldage lühidalt, mida head on Rohelise kooli programmis osalemine haridusasutusele kaasa toonud (nt koostöö, muutused, praktikad vm)?

See on meie põhimõtte küll aastaid, kuid tajun, et uute lahenduste juures toimub rühma töötajatel nüüd ka eelnevalt arutelu- kas uus vahend, muutus on mitmeotstarbeline, vajalik?

Uue õueala planeerimisel on kindel suund: lastest lähtuv, lihtsus, muutusi võimaldav.

Töötajate diskussioonis on läbiv joon: maalähedus, keskkonnateadlikkuse kasvatamine lastes, katsetamine, liikumine.

Nii on meie uuel õueala unistusteks väikeloomade kodu, aiandi koos kasvuhoonega, pakurajad, põnevuse suurimaks loojaks on maapinna erisused. Eesmärk pole efektsete, kallite atraktsioonide ostmine.

Õues olemine on taganud karastamise efekti- sel aastal pole olnud probleeme tubade soojuse, ventilatsiooni(so umbsuse) teemadel.

Inimeste keskkonnavaline teadlikkus on tõusnud. Oleme renoveerimise ootuses teinud tarbijateadlikke otsuseid: üheks hooajaks ei ostnud rühmadesse konditsioneer- käime rohkem õues jne.

Vahearuanne lisad on:

1. Foto 1: Kartulivõtt rühma peenrakastist (autor Tiina Pern)
2. Foto 2: Kõrvitsamängud õuealal (foto Lia Raat)
3. Foto 3: Maa päeva mäng tuuleristipäeval Kasti-Katiga (autor Kristi Kull)
4. Foto 4: Midrihobude rühma lapsed teevad süüa kodupaiga õuntest (foto Marie Ivanova)
5. Foto 5: Midrikutsude rühma lapsed teevad oma õpperaja skeemi (autor Raili Eller)
6. Foto 6: Midrimaa laste talvine metsaretk kogukonna jahimeestega loomade söötiskohta (autor Imbi Veider)
7. Foto 7: Õuesõppemaja põhupallidega jõulutares kutsuvad päkapikud ja Kasti-Kati lapsi kinkekotte koguma (autor (Kristi Kull)

Kinnitame, et esitasime tõesed andmed ning jätkame ka järgmisel õppeaastal Rohelise kooli programmi tegevustega.

Kinnitame, et taotlusele lisatud fotosid võib Rohelise kooli programmi koordineerivad asutused kasutada programmi kommunikatsiooniks teabematerjalides, sotsiaalmeedias või muudes kanalites.

Rohelise kooli programmi koordinaator Lia Raat

/Allkirjastatud digitaalselt/

Direktor Uuve Jakimainen

/Allkirjastatud digitaalselt/